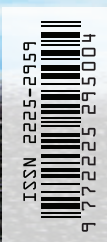

Bankieri

ALBANIAN ASSOCIATION OF BANKS
SHOQATA SHQIPTARE E BANKAVE

Botim Nr. 31
Prill 2019

NDËRHYRJA E JASHTËZAKONSHME NË BANKA

Ndikimi i kërkesave të raportimit në huadhënien e bankave

Faktikisht, pasqyrat zyrtare janë të domosdoshme, por që procesi të jetë i shëndetshëm dhe të japë ndikim për një zhvillimin ekonomik të qëndrueshëm duhet që, krahas tyre bankat të bëjnë analiza të thelluara, të përdorin informacione financiare parashikuese, si dhe një mori të dhënash të tjera jo-financiare, të cilat duhet të jenë të kuptueshme, të besueshme dhe të përshtatshme.

Prof. Dr. Hysen ÇELA, CA, CPA
President
INSTITUTI I EKSPERTËVE KONTABËL TË
AUTORIZUAR (IEKA)

Përafrimi i legjislacionit të vendit tonë me Direktivat e BE-së (acquis communautaire), e veçanërisht përafrimi i ligjeve që lidhen me organizimin e biznesit dhe raportimin financiar, ka si qëllim kryesor vendosjen e rregullave të qarta për kryerjen e biznesit, rritjen e transparencës dhe padyshim, mbrojtjen e interesit publik. Në këtë kuadër, ndryshimet e fundit ligjore kanë përmirësuar ndjeshëm kërkesat, lidhur me përmbajtjen dhe cilësinë e informacioneve financiare që raportohen. Por megjithëse raportet financiare vjetore mbeten ende mënyra kryesore e komunikimit midis enteve të biznesit dhe palëve të interesuara,

rregullatorët dhe mbikëqyrësit në shumë juridiksione në botë kanë shkuar më tej me kërkesat për raportim, duke përfshirë edhe informacione të tjera jo-financiare, një prirje globale kjo që ka filluar të ndihet edhe në vendin tonë.

Hyrja në fuqi këtë vit e ligjit 25/2018: "Për kontabilitetin dhe pasqyrat financiare" i ka ndryshuar dukshëm kërkesat për raportim nga entet e biznesit. Përveç raportimit financiar për qëllime të përgjithshme, për një numër entesh bëhen të detyrueshme të hartohen dhe publikohen një seri raportesh të tjera, kryesisht me natyrë jo-financiare, siç janë: raportet për ecurinë e veprimtarisë, ku entet e mëdha dhe ato me interes publik kërkojnë të përfshijnë një raport jo-financiar, që ndihmon për një kuptim më të mirë të ecurisë dhe zhvillimit të entit, të ecurisë së pozicionit të tij financiar, për të vlerësuar ndikimin e veprimtarisë së biznesit në mjedis, për çështjet sociale dhe ato të punësimit, të drejtat e njeriut, korrupsionin, etj. dhe një raport për drejtimin e brendshëm, i cili analizon rregullat/kodet e menaxhimit e të qeverisjes, që zbatohen për drejtimin e brendshëm. Ndryshime të tilla kanë ndikim jo vetëm mbi biznesin, por edhe mbi përdoruesit e informacioneve, ku natyrisht përfshihen edhe bankat. Këto të fundit i përdorin informacionet e biznesit për qëllime të

vendimmarrjes për huadhënie, që u mundëson bizneseve të sigurojnë likuiditetet, si për vijimin e veprimtarisë së tyre në rrjedhën normale të biznesit, ashtu edhe për investimet që do të garantonin ecurinë në vijim.

Gjatë viteve të tranzicionit veprimtaria e shumë enteve të biznesit, është gjendur shpesh përpara dilemës nëse duhet të jetë formale, pjesërisht formale, apo informale. Kjo është e shpjegueshme deri diku nga faktorë, të tillë si: mungesa e traditës së ekonomisë së tregut, dominimi i bizneseve familjare, bizneseve me pronësi nga një, apo pak ortakë/aksionarë, si dhe nga kultura dominuese e moszbatimit të ligjit. Megjithëse qeveritë, sidomos gjatë viteve të fundit, kanë bërë përpjekje të mëdha për formalizimin e ekonomisë, duhet theksuar se rezultatet nuk kanë qenë në nivelin e pritshmërive, për shkak se aksionet e ndërmarra kanë qenë të shkëputura e me fushata, e për më tepër, ato nuk e kanë prekur problemin në thelbin e tij. Për rrjedhojë, ekonomia informale vijon edhe sot të jetë në nivele shqetësuese. Këtë fakt të mirënjohur (ekonominë informale) duket se, për një kohë të gjatë, e kanë pranuar edhe bankat, që në procesin e vlerësimit të tyre, kanë kërkuar që entet e biznesit të paraqesin në aplikimet për hua, jo pasqyrat financiare zyrtare, të

deklaruar me fitime të ulëta në agjencitë përkatëse qeveritare, por pasqyra e raporte të tjera financiare, të njohura në zhargonin e përditshëm si pasqyra "reale", të cilat përmes një paraqitje "të ri-strukturuar", do të paraqisnin një veprimtari të shëndetshme të biznesit, ndryshe nga ajo çka ishte deklaruar zyrtarisht, e që mendohej se do t'ju "garantonte" bankave kthimin e huas, apo përmbushjen e detyrimeve, që lidheshin me produkte të tjera të financimit.

Pavarësisht faktit se, përdorimi i informacioneve financiare (informale), të ndryshme nga ato zyrtare, në të vërtetë ka kontribuar në zhvillimin thelbësor të produktit të huas, nuk mund të anashkalohet dhe ndikimi që kjo praktikë ka pasur në përkeqësimin e cilësisë së huas. Rritja e huave me probleme, paaftësia e bizneseve për të ripaguar në kohë këstet dhe interesat e huas, kanë qenë mjaft shqetësuese për sistemin bankar, çka ka bërë që të rritet shumë vëllimi i punës alternative për saktësimin e të dhënave financiare, në funksion të njohjes më të mirë të situatës financiare të enteve huamarrëse.

Duke i parë të dy këto aspekte nga këndvështrimi i rezultatit final që prodhohet, nuk ka dyshim se mosvijimi i përdorimit të informacioneve informale ka një efekt pozitiv, në një periudhë afatmesme dhe afatgjatë. Ndonëse në këndvështrimin afatshkurtër, nga një veprim i tillë, bankat do të vihen para kufizimit të huadhënies, përdorimi për vlerësimin në vijim vetëm i pasqyrave dhe informacioneve financiare zyrtare, do të kontribuojë drejtpërdrejt në përmirësimin e cilësisë së huave dhe do të orientojë më mirë veprimtarinë huadhënëse të bankave. Gjithashtu, kjo do të

lehtësojë punën e strukturave/analistëve të bankave, për të bërë vlerësime sa më realiste dhe do të ndikojë drejtpërdrejt në shmangien e përfshirjes së individëve në praktika korruptive dhe do të pakësojë rrezikun që huat e dhëna të mos kthehen në afat. Nga ana tjetër, ndaj bizneseve do të bëhet presion pozitiv, për të përfshirë në informacionet financiare zyrtare të gjithë efektet e ngjarjeve dhe transaksioneve, duke zbatuar me korrektësi kuadrin e zbatueshëm të raportimit financiar, sipas rastit, SKK-të ose SNRF-të.

Nga sa me lart, marrëveshja e vitit të kaluar, midis Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë dhe Bankës së Shqipërisë, për të mos lejuar përdorimin e pasqyrave financiare jo-formale në procesin e vlerësimit të kërkesave të bizneseve për hua, edhe pse nuk ka fuqi të drejtpërdrejt autoritative, mendoj se është lëvizja e duhur, pasi shërben për të koordinuar më mirë rolet e këtyre institucioneve, në drejtim të zbatimit të kuadrit ligjor e rregullator në fuqi. Ministri i Financave është autoriteti që shpall standardet e raportimit financiar të detyrueshme, për raportimin e informacioneve financiare vjetore. Këto raportime bëhen për qëllime të përgjithshme, e si të tilla, ju shërbejnë shumë përdoruesve. Në këtë kuptim, Ministria e Financave dhe Ekonomisë përmes strukturave të saj, por dhe agjencive të tyre të varësisë e atyre të pavarura, ka detyrimin të garantojë përdoruesit se informacionet financiare, të përgatitur në pajtim me këto standarde, janë të besueshme dhe se përdoruesit, përfshirë dhe bankat, mund të mbështeten në to për vendimmarrjet e tyre. Edhe Banka e Shqipërisë, në cilësinë e rregullatorit dhe mbikëqyrësit të bankave tregtare, vlerëson të gjithë

procesin e huadhënies, ku padyshim monitorohen dhe vlerësohen tërthorazi edhe pasqyrat financiare që entet e biznesit paraqesin, si pjesë të dokumentacionit për huamarrjen. Zbatimi i kërkesave ligjore, si nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë, ashtu edhe Banka e Shqipërisë, mendoj se ka ndikim të drejtpërdrejt në formalizimin e biznesit. Në këtë kuadër, bankat do të kenë në vijim, si klientë të tyre, gjithnjë e më shumë biznese të formalizuara, ndërsa nga ana tjetër, bizneset e tjera, duke mbetur jashtë lehtësive të financimit, në kushtet e mungesës së likuiditeteve, do të detyrohen të ndryshojnë sjelljen, duke hartuar informacione që i afrohen sa më shumë realitetit.

Sidoqoftë, procesi i vendimmarrjes për huadhënien është dhe do të vijojë të jetë kompleks dhe do të ishte naive të pretendohet se, mjaftojnë vetëm pasqyrat financiare zyrtare dhe gjithçka gjen zgjidhjen e duhur. Faktikisht, pasqyrat zyrtare janë të domosdoshme, por që procesi të jetë i shëndetshëm dhe të japë ndikim për një zhvillimin ekonomik të qëndrueshëm duhet që, krahas tyre bankat të bëjnë analiza të thelluara, të përdorin informacione financiare parashikuese, si dhe një mori të dhënash të tjera jo-financiare, të cilat duhet të jenë të kuptueshme, të besueshme dhe të përshtatshme. Në këtë drejtim, një rol të pazëvendësueshëm luan dhe auditi cilësor, që bazohet në standarde teknike cilësore, e që realizohet nga profesionistë të përgatitur, që respektojnë parimet etike dhe praktikat me të mira profesionale. Tani jetojmë në një kohë kur ndryshimet janë të shpejta, kur nuk ka kohë të pritët gjatë në konsolidimin e tyre, pasi të tjera ndryshime bëhen prioritet.